

The background of the entire image is a white surface covered with numerous black ink splatters and blotches of varying sizes and shapes. Some splatters are large and dense, while others are small and scattered. The overall effect is a dynamic, expressive, and somewhat chaotic pattern.

F.G.LORCA

**MARIANA
PINEDO VÁ**

TANEC ZORONGO

[Z Lorcových zápisů lidových písní]

Ruce něžné lásky mojí
plášťík pro tě vyšívají
s pelerínkou z čiré vody,
na levkoje zapínaný.
Když jsi přijel jako ženich,
jaro bylo k zulíbání,
čtvero vzdechů postříbřených
na kopytech nes tvůj vraník.
Měsíc je jen studánečka,
co mám počít s květinami,
stojím jenom o tvé ruce,
když mě v noci objímají,
stojím jenom o tvé ruce,
když mě v noci objímají.

LORCOVA MARIANA PINEDOVÁ

Hrdinka hry Mariana Pinedová je historická osobnost. Narodila se roku 1804 ve vážené granadské rodině. Provдалa se za Manuela Peraltu, měla s ním dvě děti a po třech letech manželství ovdověla. Marianin manžel byl člověk oddaný pokrokovým myšlenkám. Jim zasvětila svůj život i Mariana. Odvážně zachránila jednoho z vůdců odboje proti konzervativní feudální kamarile krále Ferdinanda VII., svého milence Fernanda Alvareze de Sotomayor (ve hře se jmenuje Pedro de Sotomayor), který byl odsouzen na smrt. Když se pod vedením generála Torrijose chystalo liberální povstání v Malaze, vyšla pro spiklence vlajku s bojovým heslem „Zákon, Svoboda, Rovnost“. Byla udána a granadský soudce Ramón Pedrosa ji dal uvěznit. Státní žalobce pro ni žádal trest smrti za „zločinné chování a nadšené přilnutí k revolučnímu konstitučnímu systému“. Byla odsouzena a 26. května 1831 na granadském náměstí popravena.

Jméno Mariany Pinedové se stalo pro španělský lid symbolem. Lid ji miloval, skládal o ní písně a romance, jež žijí dodnes.

Tohoto zlidovělého tématu se v roce 1924 ujal mladý, v té době 26letý básník Federico García Lorca. Měl za sebou první etapu tvůrčího opojení, ultraismus, specificky španělskou variantu senzualistických básnických směrů 20. let. Žil v Madridu, centru modernistických snah ve španělském umění, přátelil se s Luisem Buñuelem, Salvadorem Dalim, Rafaellem Albertim, Manuelem de Fallou a dalšími.

Přes snahu o hledání nových tvůrčích postupů v poezii i dramatu měl neustále vřelý vztah i k tradici — přírodě, lidové písni, kterým se odlišoval od ostatních modernistů i ve své ultraistické básnické sbírce „Libro de Poemas“ („Kniha básní“). Tento vztah byl dán jeho venkovským původem (nar. 11. 6. 1898 v obci Fuentevaqueros nedaleko Granady) i vnitřním, hluboce citovým ustrojením své osobnosti.

Po odeznění ultraismu dochází tedy v jeho tvorbě zákonitě ke zlomu — v obsahu i formě. Španělsko žilo v nesvobodném ovzduší diktatury Prima de Rivery, která krutě potlačovala jakýkoli demokratický a sociální protest. Citlivá duše básníka se proti tomu bouřila a právě svoboda se stává uprostřed 20. let Lorcovým ústředním tématem. A protože myšlenka svobody u něho byla těsně propojena s představou svobody všeho lidu, obrací se tím intenzivněji ve formálních znacích své tvorby k lidové písňové inspiraci.

Roku 1924 začíná psát své slavné „Cikánské romance“, básně vášnivé touhy po svobodě, prosluněné obdivem ke svobodomyslným lidem, i když týraným vojensko-četnickou diktaturou, básně inspirované svou formou španělskou lidovou romancí.

A v témže roce, na stejné téma a s obdobnými tvarovými znaky, píše i hru „Mariana Pinedová“, která založila i jeho slávu dramatika. (Je to sice již v pořadí jeho třetí dramatický pokus, ale první, který se stal trvalou součástí moderního pokrokového kulturního dědictví.)

Hra kolovala v opisech, básník ji předčítal svým přátelům po kavárnách, ale na jeviště nesměla. Teprve po třech letech, kdy byla diktatura nucena přece jen alespoň trochu ustupovat demokratičtějším názorům, ji přední madridská herečka Margarita Xirguová prosadila k uvedení.

Tento osud hry nebyl náhodný. Lorca, uvědomivší si v té době naplno společenské souvislosti a okolnosti práce umělce, záměrně volil historickou analogii doby, v níž žil, s dobou vlády Ferdinanda VII., která patří k nejčernějším obdobím španělských dějin. A riverovská cenzura to samozřejmě rychle rozpoznala.

A tak přišlo na svět drama, jež patří bezesporu k předním dílům revoluční dramatiky našeho století.

Bylo by jistě možné je inscenovat jako patetické drama tragického osudu revolucionářky přesvědčené od prvního okamžiku o svých ideálech. Ale bylo by to trochu prvoplánové a ochuzující celý lidský rozměr hlavní hrdinky, ženy, která zároveň bojuje o svou lásku, současně svádí i těžký vnitřní boj mezi svými povinnostmi matky a osudem, jež si zvolila.

Nechali jsme se inspirovat životními osudy samotného autora. Lorca byl člověk svobodomyšlný, revoluční demokrat se silnými sympatiemi k lidovým vrstvám, v době španělské republiky se aktivně zapojil do republikánské kulturní práce na venkově (jezdil po vesnicích s kočující divadelní společností La Barraca, která seznamovala vesničaný s nejlepšími díly z odkazu španělské klasické dramatiky). Nebyl však revolucionářem marxistického typu. Nikdy nebyl členem žádné politické strany. Své společenské poslání básníka a dramatika chápal spíše citově. Své krédo vyjádřil větou: „Je třeba být radostný, být radostný je ú k o l.“ (O jeho určité politické naivitě svědčí i okolnosti jeho smrti: Vrátil se do Granady, v té době již obsazené frankistickými pučisty, protože nevěřil, že by někdo mohl zabíjet básníky.) Ale jeho dílo má objektivně revoluční charakter. To věděli fašisté, kteří ho pokládali za tak nebezpečného pro své cíle, že ho zavraždili, to ví i každý, kdo se s jeho dílem někdy potkal. Byl to básník, který se k revolucionářství celý život propracovával.

Stejně tak jsme se pokusili vidět i Marianu Pinedovou. Jako ženu, která se k revoluční činnosti dostala skrze lásku ke svému milenci, tedy skrze individuální citovou vazbu, ale zůstala jí věrna i tehdy, když její milenec podle jejího názoru zradil útekem do ciziny. Zůstala věrna svobodě a své cti: „Vždyť kdybych zradila, mé pošpiněné jméno znělo by Granadou a v patách šel mu strach.“ Šlo nám tedy o proces, o bolestnou cestu poznání, kterou Mariana prošla a na jejímž konci teprve dospěla k prostému, nepatetickému lidskému hrdinství, hrdinství věrnosti svobodě tváří v tvář smrti.

L a d i s l a v S l í v a

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ
NOSITEL ŘÁDU PRÁCE

FEDERICO GARCÍA LORCA

MARIANA PINEDOVÁ

Lidová romance

Překlad: Josef Suchý

Režie: Bedřich Jansa

Scéna: národní umělec Ladislav Vychodil j. h.

Kostýmy: Alexander Babraj

Hudební spolupráce: Jaromír Šalamoun

Pohybová spolupráce: zasloužilý umělec Albert Janíček

Dramaturg: Ladislav Slíva

Představení se hraje bez přestávky.

Patnáctiminutová společenská pauza je před začátkem představení.

Vedoucí výroby a technického provozu: ing. Ivan Bílek. Vedoucí dekoračních dílen: ing. Otto Gruszka. Vedoucí výroby kostýmů: Eliška Zapletalová. Jevištní mistři: Jan Benek, Zdeněk Václavek. Mistr osvětlení: Oldřich Malý. Mistr elektroakustiky: Bořivoj Wojnar. Mistr vlásenkárny: Vojmil Nytra. Mistr rekvizitárny: Eva Wiesnerová. Mistr garderoby: Zlata Nezhybová.

Mariana Pinedová
Clavela
Angustias
Amparo
Lucía
Don Pedro de Sotomayor
Fernando
Pedrosa
Alegrito

1. spiklenec
2. spiklenec
3. spiklenec
4. spiklenec

Carmen

1. novicka

2. novicka

Dívka

Jeptiška

Marianin synek

Marianina dcerka

Alexandra GASNÁRKOVÁ
Jana VOCHOČOVÁ
Naděžda LETENSKÁ
Irena ROZSYPALOVÁ
Marie LOGOJDOVÁ
Václav ANTOŠ
Karel VLČEK
Karel BARTOŇ
zasl. umělec Miloslav HOLUB,
nositel vyzn. Za vynikající práci
Jan FIŠAR
Stanislav MALÝ
Jan FILIP
Miroslav HORÁK
Eva KAPLEROVÁ
Eva GOLDOVÁ *
Magda ŠPUTOVÁ *
Jarmila URBIŠOVÁ *
Ludmila BÁŤKOVÁ *
Magda ŠPUTOVÁ *
Eva GOLDOVÁ *
Filip ČAPKA **
Hana ŠEVČÍKOVÁ **
Karolina HOLUŠOVÁ **
Martina ŠEVČÍKOVÁ **

* — posluchači ostravské konzervatoře

** — dětské role

Představení řídí: Miroslav Bílek

Text sleduje: Věra Kohoutová

PREMIÉRA 9. DUBNA 1983 V DIVADLE ZDEŇKA NEJEDLÉHO

F. G. LORCA

MEMENTO

Až já jednou umřu,
s kytarou mě pochovejte
v písku, tam já usnu.

Až já jednou umřu,
mezi pomeranči
k mátě vonět budu.

Až já jednou umřu,
ve větrné korouhvičce,
chcete-li, vám usnu.

Jednou, až já umřu!

F. G. LORCA

VEČER

Tři nesmírné topoly
a jedna hvězda.

Žabami kousané
ticho se nezdá
než gázem, omalovaným
zelenými skvrnkami.

Soušek, spadlý
do řeky,
v soustředných kruzích
rozkvetlý.

A já, nad vodami snící
o granadské snědé krasavici.

F. G. LORCA

PÍSEŇ JEZDCE

Luna uhrančivá,
luna pro zbojníky
ostruhami zpívá.

Koníčku ty vraný,
kam tě mrtvý jezdec popohání?

Ostruha si zpívá,
zbojníková ruka
uzdu upustila.

Uštvaný ty koni,
jaký květ tu z rány nožem voní!

Luna uhrančivá,
Sierra Morena
s krví ve slabinách.

Koníčku ty vraný,
kam tě mrtvý jezdec popohání?

Noc se k běhu vzpíná,
v černou pobřišnici
šporny hvězd si vryla.

Uštvaný ty koni,
jaký květ tu z rány nožem voní!

Program vydalo Státní divadlo v Ostravě, nositel Řádu práce. Redakce programu: Ladislav Slíva. Obálka a grafická úprava: Mirek Tittler. Fotografie: Josef Hradil. Typografická spolupráce: Marcela Havlíková. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 21, Ostrava 1, Novinářská 7. Cena programu 3 Kčs.

Tisk povolil odbor kultury Sm KNV pod č. j. Kult. 457/83-Neme/Bř/403/16
Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ